

Rajská zahrádka

**„Společně pěstovat,
společně žít“**

Workshop – Komunitní zahrada Brno

Termín: 6.2 – 10. 2. 2017

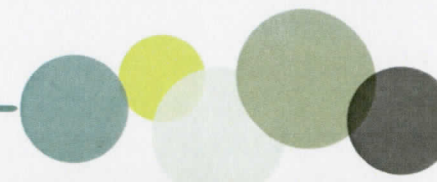
Koordinace a vedení workshopu: Ing. Irena Zamrzalová, Ph.D.
Zástupce zadavatele a odborná konzultace: Ing. Lucie Hladíková

Zadavatel:
Rukola z.s
rukolaos@seznam.cz
Kusáková
Brno – Maloměřice a Obřany
61400
IČO:01437461

Zpracovatel:
Bc. Martina Rybníčková
Bc. Veronika Gorgolová
Bc. Marie Kabíčková

Česká zemědělská univerzita v Praze, katedra zahradní a krajinné architektury

Rajská zahrádka Brno

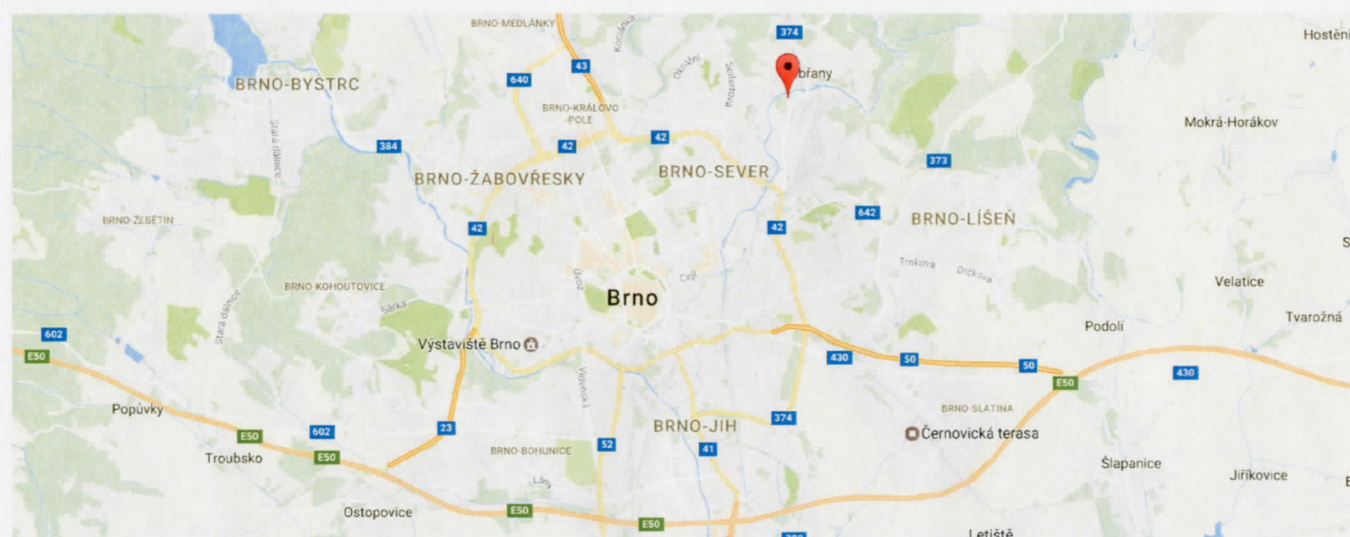
Rajská zahrádka je komunitní zahrada v ulici Kusákova v Brně-Maloměřicích a Obřany. Pozemek je v majetku Tepláren Brno,a.s., provozována občanským sdružením Rukola. Zahrada vznikla na jaře 2014. Zahrada byla zcela zarostlá a v průběhu let se zahradu dřív zpřístupnit. Na několika políčkách se již dá pěstovat zelenina a květiny. Bylo vybudováno základní zázemí pro pobyt v zahradě, je zde úschovna na nářadí, zásoba semínek, ohniště a toaleta.

V zahradě se pořádají malé kulturně-vzdělávací akce s kapacitou do 100 návštěvníků. Každoročně se v zahradě pořádá festiválek zeleninových koláčů, který má velký úspěch u návštěvníků z okolí.

Cílem komunitní zahrady je umožnit lidem žijícím ve městě vypěstovat si vlastní zeleninu bez obav ze škodlivých pesticidů. Další zaměření zahrady je zapojit do zahradničení také děti a ukázat jim, jak se zelenina pěstuje a vše co je k tomu zapotřebí.

Budování a oprava teras

Umístění pozemku v rámci města Brna

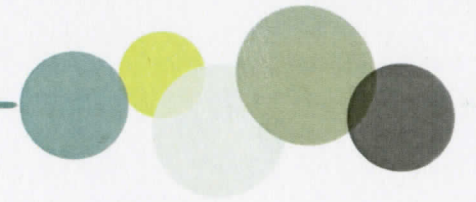
Festiválek zeleninových koláčů v jižní části zahrady

Ortofot snímek pozemku

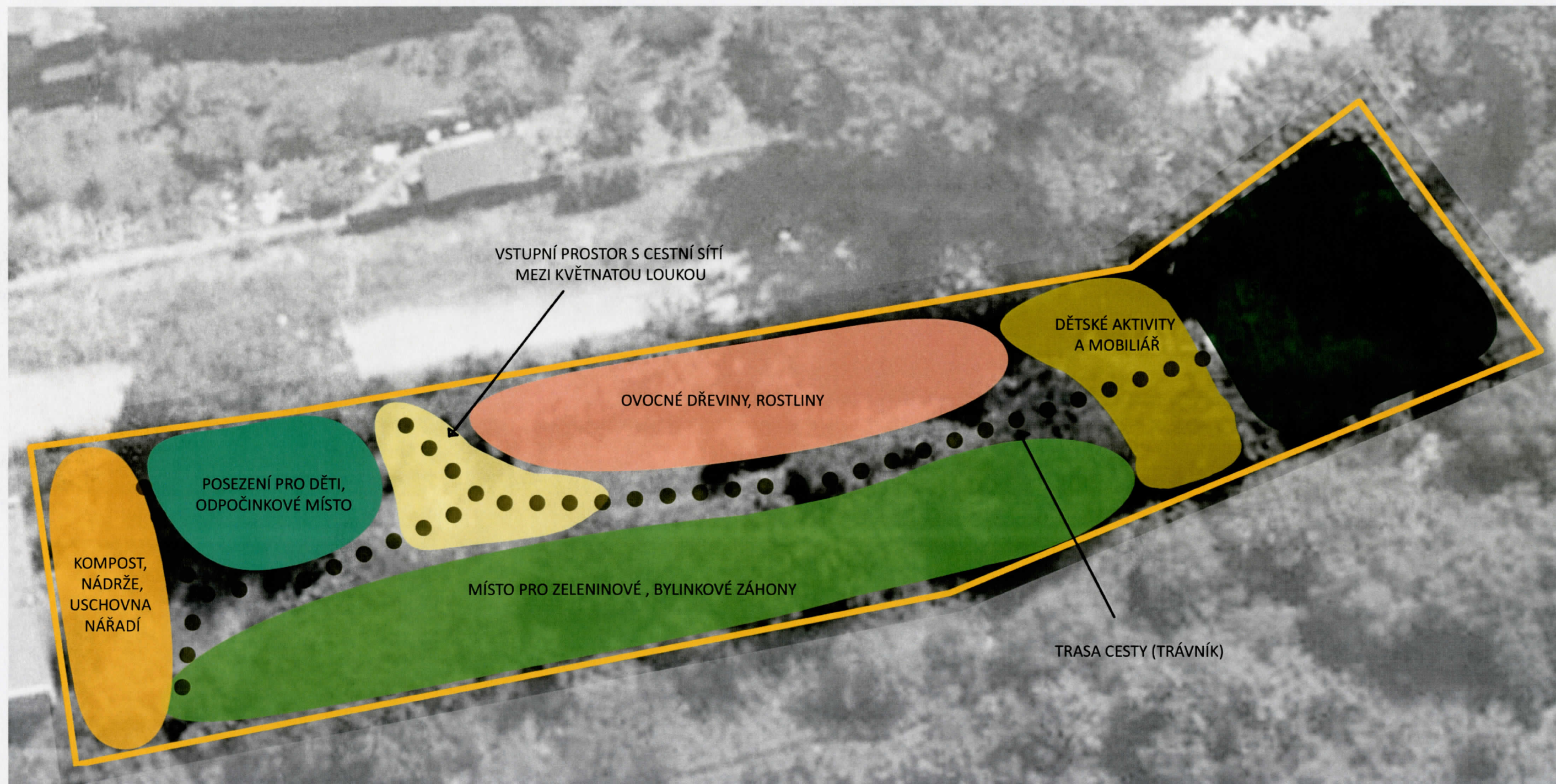
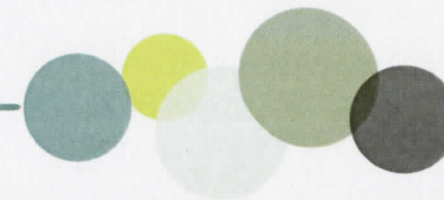

Pěstební dřevěné přepravky pro pěstování rostlin

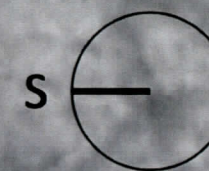
Legenda

- Řešené území
- Vstupy do území
- Tram a bus zastávka
- Dětské hřiště
- Cyklostezka
- Plánovaná zástavba bytových domů
- Problématické místo - bezdomovci

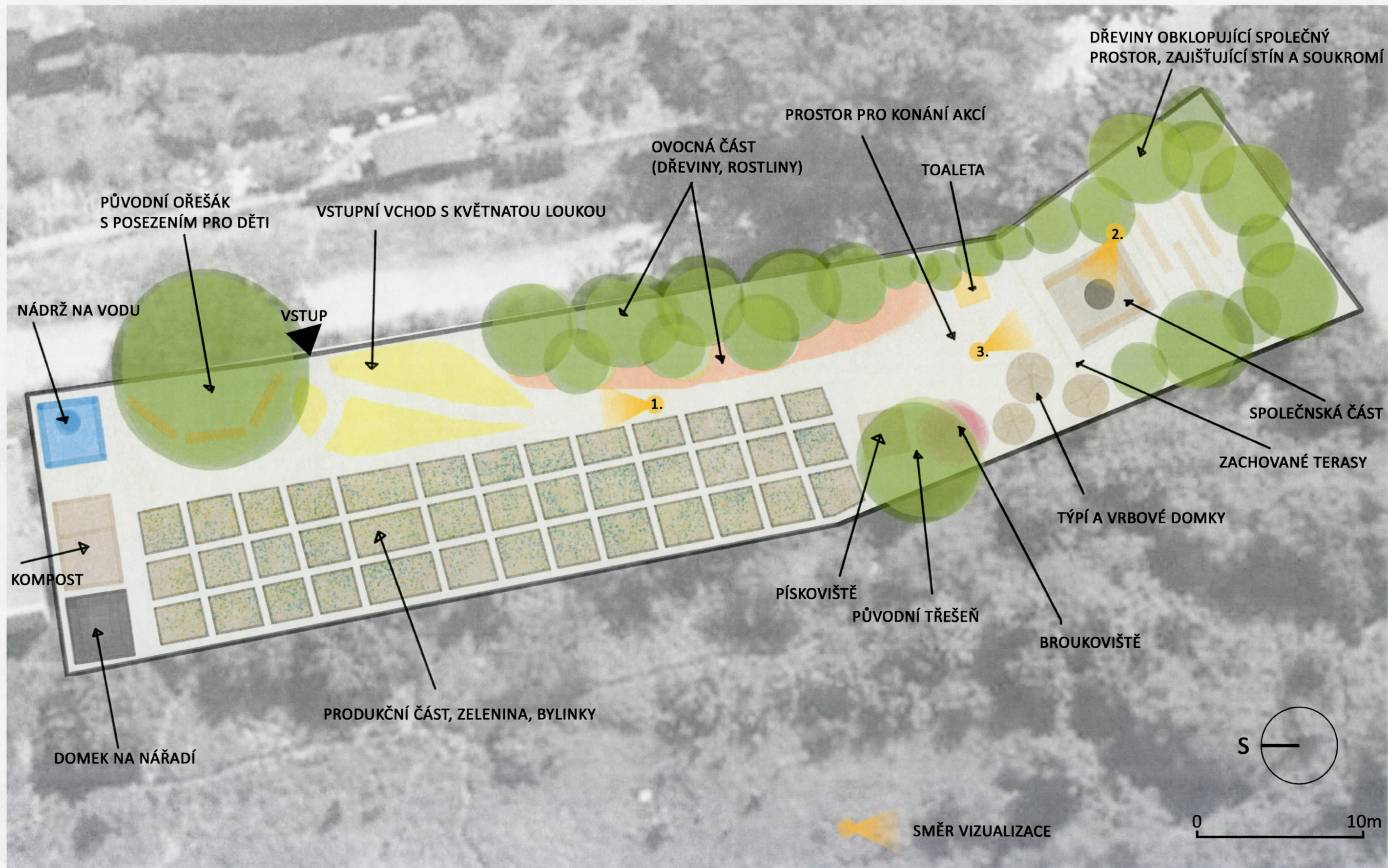
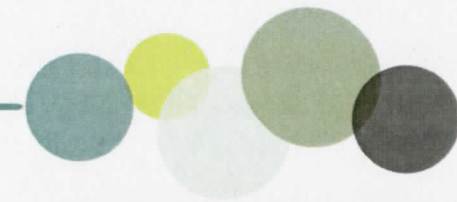

Jak již napovídá motto: „Společně pěstovat, Společně žít“, tak se tento návrh snaží poohlížet na toto místo, nejen z hlediska pěstování rostlin, ale udělat tento prostor vyhledávaným z důvodu volnočasové aktivity především rodin s dětmi. Proto je projekt zaměřen na pár důležitých bodů, jako je, na prvním místě, pěstování rostlin bez pesticidů a dalších chemikálií, ale také na zábavu pro děti a její umělecké ztvárnění a v neposlední řadě na konání místních akcí. Akce by se týkaly sezónních produktů vypěstovaných na společném poli, ale také různých akcí pro děti.

V celkové koncepci projektu nebudou velkým způsobem upravovány terény, změny proběhnou pouze v pročištění skupiny dřevin v jižní části a hromadné vysekání náletových dřevin téměř po celé délce západní strany. Pozemek bude zpřístupněn a provzdušněn a vytvoří se tak nové prostory na nové kompoziční celky.

0 10m

Extenzivní louka

Navržená extenzivní louka, by měla sloužit jako reprezentativní vstup do Rajské zahrádky. Zároveň by sloužila jako atraktivní prvek pro děti, jako je například poznávání lučního kvítí, vinutí věnečků, či přilákání motýlů a jejich pozorování. Dále by se tak naskýtal možnost si natrhat květiny do vázy a přinést si tak kousek přírody do vlastního domova.

Na pozemku se vyskytuje písčito – šterkovitá půda, a proto by byla zde vhodná luční směs například Slunovrat květnatá louka do sucha pro náročné. Obsahuje 56 rostlinných druhů (70 % trav, 29 % bylin, 1 % jetelovin).

Čítárna pod ořešákem

Vpravo, od vstupu do zahrádky, se nachází ořešák, který je zde zachován a doplněn o příslušný mobiliář. Jedná se tedy o dřevěné lavičky. Toto místo by mělo sloužit jako čítárna k sériovému čtení pohádek pro děti, či jako místo pro odpočinek po náročné práci na zahrádce.

Pěstební políčka

Podél západní strany pozemku by vznikla nová pěstební políčka (záhonky), která by byla určena pro pěstování zeleniny a bylinek. Část políček tzv. pro všechny, by byla určená pro vypěstování společné zeleniny na různé festiválky, které by se konaly během celého vegetačního období, podle doby sklizně jednotlivých druhů zelenin (ředkvičkobraní, dýňobraní, ...).

Dále by zde byla možnost sezonního projektu pro děti, jako například Dotkni se přírody, Zasad' a ochutnej. Cílem projektu by byla nauka o přírodě, pozorování vývoje rostlin, poznávání rostlin, kolektivita práce, rozvoj logického myšlení, radost a potěšení z vlastních výpěstků.

Celkem je na pozemku navrženo 36 políček a 3 pro společné pěstování. Rozměr jednoho pole by měl být přibližně 2 x 2 m. Na pozemku se pravidelně střídají dva typy políček, a to nízká a vyvýšená. Vyvýšená políčka mají stěny z vrbového proutí, lze použít i jiné dostupné klesti. Jedná se vlastně o takové „haťování“ s tím, že pomocí přírodních materiálů se nezpevňují cesty, břehy rybníků, ale vytváří se jen stěny jednotlivých záhonů. Postup je velmi jednoduchý. Do země, v požadovaném tvaru, se zatlučou kůly, mezi které se na střídačku vpletou vrbové pruty. Vznikne tak struktura stěny podobná jako u košíků.

Zelenina vysazená do těchto zvýšených záhonů, lépe prospívá, netrpí tolik škůdci a rostliny získávají více světla. Půda se stává úrodnější a netrpí na vznik půdního škraloupu. Při samotném zakládání záhonů se na dno použije kompost a biologický materiál, z něhož rostliny následně čerpají živiny.

Ovocný sad

Naproti políčkům, podél východní hranice pozemku je založen ovocný sad. Je zde navržena probírka a prořezávka stávajících dřevin, které budou doplněny o novou výsadbu ovocných dřevin, jako je například Jablň domáci (Malus domestica), Švestka domáci (Prunus domestica), Jeřáb ptačí (Sorbus aucuparia 'Edulis' – jedlý kultivar) a Temnoplodec černoplodý (Aronia melanocarpa).

Mimo klasického drobného ovoce, jako je maliník, ostružník, je zde navrženo i netradiční drobné ovoce podél plotu, konkrétně mini – kiwi (Actinidia arguta 'Issai').

Tato odrůda kiwi je samosprašná, což znamená, že není potřeba samčí a samičí rostlina, stačí jedna. Rostlina vyniká i tmavě zelenými listy a vonnými květy v červnu. Plody jsou cca 4–5 cm dlouhé, zelené, s hladkou slupkou, sladce navinulé a dozrávající postupně. Díky malé velikosti plodů, snáze dozrávají do cukernatosti a jsou o dost sladší než velkoplodé druhy dovážené z jižních států. Plodí přibližně v říjnu, na dvouletém dřevě. Většinou plodí již druhým rokem po výsadbě. Na pěstování je celkem nenáročná. Prořezávat ji lze na konci zimy, dokud není přítomna míza, nebo ke konci léta. Je mrazuodolná.

Obytná – Centrální zóna

Nejjihnější část pozemku je určena pro setkávání lidí, pořádání větších akcí. Ohniště je zde zachováno a doplněno a o příslušný mobiliář. Jedná se tedy o tři dřevěné lavičky, umístěné do tvaru U. Za ohništěm je navržena dosadba okrasných dřevin s ozdobnými plody, jako je Jeřáb domáci (Sorbus domestica), Jírovec maďal (Aesculus hippocastanum), Líska obecná (Coryllus avellana), Dub letní (Quercus robur), ... Terásky jsou zachovány a opraveny suchou zídou.

Před ohništěm je menší plocha, která by se mohla využít na jednodenní stanování. Stanování by bylo možné doplnit odpovídajícím programem pro děti, jako je například pozorování nočního života na zahrádce, vyzkoušení přežití v přírodě mimo civilizaci, ...

Broukoviště

V jižní části, podél západní hranice pozemku se nachází třešeň, která je zde také zachována. Pod třešeň je přemístěno pískoviště a navrženo broukoviště, které se skládá z několika nepravidelných dřevěných špalků a klád (viz inspirační fotografie). Součástí broukoviště je velký dřevěný brouk, který by mohl být jako pozdějším symbolem Rajské zahrádky, pojmenován dětmi při nějaké společenské akci.

Pro děti by se tak naskýtal možnost pořádání tzv. „Broučkíád“, které by se týkaly uspávání broučků, doprovazené o lampionový průvod, večerní čtení a spojené s opékáním buřtů

Jako další možností by bylo pořádání sériového čtení a povídání si o hmyzu, například užiteční a škodlivý hmyz v zahrádce, apod.

Mezi broukovištěm a obytnou částí je týpí, které bude zachováno a doplněno o dvě stavby z vrbového proutí, v podobném duchu (viz inspirační fotografie).

Stavba vrbového týpí není náročná, avšak staví se v čase, kdy vrby nemají listů (jinak hrozí zaschnutí), nejlépe na začátku jara. Základ stavby tvoří kruh, kde minimální průměr by měl být 1 m. Nadzemní část stavby tvoří vrbové pruty zasazené do země, které jsou splétány, do tvaru kužele. Na jedno týpí je potřeba 40–50 vrbových prutů, o průměru 5 cm. Vhodná je jakákoliv úzkolistá vrba. Vstup do týpí může být z jedné, nebo více stran.

Technické zařízení

Technické zařízení se nachází v nejsevernější části pozemku. Zde je přemístěna budka na nářadí a založen kompost s dřevěnou ohrádkou, doplněn o naučnou tabuli (viz inspirační fotografie), kterou mohou vytvořit děti v rámci akce například o zpracování odpadu. Na tabuli by se tak mělo promítnout co do kompostu patří a co ne (např. ve formě obrázků, apod.)

Problém v Rajské zahrádce je přívod vody. Lidé chodí pro vodu na zalévání do místní řeky. Tento problém je vyřešen tak, že by voda byla čerpána čerpadlem z místní řeky, do nádrže umístěné v zahrádce. K tomu by byl potřebný nákup nádrže, čerpadla, generátoru a hadice o celkové délce cca 85 m. Dalším rozhodujícím faktorem je domluva s městem, zda by bylo možné alespoň jedenkrát do měsíce načerpat vodu z řeky do nádrže.

Podél vzniklé cesty je možný prostor pro stánky – jednodenní akce.

Nově navržené plochy, jako je extenzivní louka, broukoviště, ovocný sad by měly být doplněny o naučné tabule (viz inspirační fotografie).

Broukoviště

Jaké druhy je možné nalézt u broukoviště?

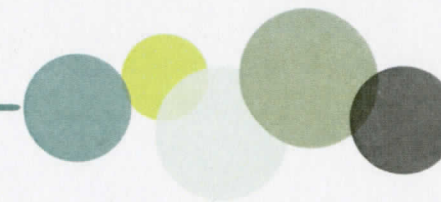
rosák obecný (Lucanus cervus)	zlatohlávek skvrnitý (Chrysobothris mixta)
lesák turečkový (Cerambyx cerisy)	prašník hnědý (Cerambyx cerisy)
kravec (Ceryx asperatus)	nosorožek kapucíně (Corymbus maculatus)

LOGGER

- jiný název je „LOGGER“
- uměle vytvořená skupina kmenů
- slouží k vyvoji larv vzácných brouků
- alternativní řešení při kácení starých stromů
- nelze ho považovat za náhradu starých stromů
- může sloužit pouze hmyzu vázanému na mrtvé dřevo

Projekt „Broukoviště“ byl realizován za podpory ČSOP a Lesů České republiky, s.p. v rámci programu „DŘEVO 2012“

Pro projekt jsou vhodné tyto dotace:

1. Nadace Via- Živá komunita

Program:

- program podporující aktivní lidi, kteří mění své okolí k lepšímu
- cílem- zlepšování fyzického okolí, života a mezilidských vztahů v sousedských komunitách, posilování jejich soběstačnosti a společné identity

Možnost získat (celkem k rozdělení 1 771 170 Kč):

- zdvojnásobení výtěžku fundraisingu až do výše 20 % celkových nákladů projektu (povinné pro projekty - s rozpočtem od 30 000 Kč výše)
- příspěvek na náklady spojené s fundraisingem (3 500 Kč)
- grant až 80 000 Kč

Termíny:

- aktuální uzávěrka pro vyplnění vstupního dotazníku- 8. března 2017
- příjem kompletních přihlášek ukončen- 15. března 2017 ve 23:59
- realizace projektu v období od 20. dubna 2017 do 19. dubna 2018

Podmínky splnění:

- podpora až 100 000 Kč (z toho až 20 000 Kč jako fundraisingová pobídka a až 80 000 Kč jako grant)
- projekty s celkovým rozpočtem od 30 000 Kč výše- min. 10 % celkových nákladů spolufinancovat z výtěžku vlastního fundraisingu
- k přihlášce je přiložit 3 relevantní fotografie (např. dřívější akce pro veřejnost, současný stav daného místa atp.)
- přiložit k přihlášce přílohy:
 - výpis z katastru nemovitostí
 - písemný souhlas vlastníka/ů s realizací projektu či smlouva o pronájmu
 - závazná stanoviska dotčených orgánů

2. Nadace Via- Rychlé granty

Program:

- reakce na nečinnost samosprávy a plýtvání veřejnými prostředky, záměry pustošivých novostaveb v okolí nebo ubývající zeleň, špatný vzduch a nadměrný hluk
- podpora aktivního zapojení občanů do veřejného života na lokální úrovni

Možnost získat (celkem k rozdělení 738 700 Kč):

- maximálně 30 000 Kč na jeden projekt

Termín uzávěrek:

- 6. 4. 2017

Podmínky splnění:

- před podáním žádosti vyplnit formulář žádosti a zaslat jej manažerům programu
- podat žádost- poslat vyplněný formulář, příp. nepovinné přílohy, elektronicky na adresu

3. Město Brno- Dotace z rozpočtu města Brna v oblasti volnočasových a mezinárodních aktivit dětí a mládeže

Program:

- finanční dotace na neziskové projekty v oblasti volnočasových a mezinárodních aktivit dětí a mládeže
- dotace z rozpočtu města Brna

Termíny:

- v říjnu příslušného kalendářního roku na aktivity plánované v následujícím kalendářním roce
- lze žádat každý rok

Podmínky splnění:

- podat řádně vyplněnou žádost
- formuláře žádosti jsou k dispozici na pracovišti OŠMT MMB, Dominikánské nám. 3, Brno

4. Město Brno- Dotace z rozpočtu města Brna na podporu projektů v oblasti ekologické výchovy

Program:

- finanční dotace na neziskové projekty v oblasti ekologické výchovy
- dotace z rozpočtu města Brna

Termíny:

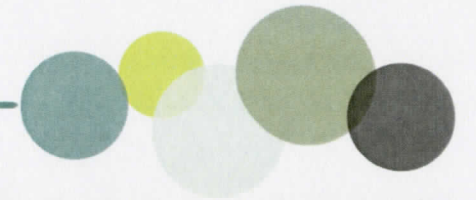
- v říjnu příslušného kalendářního roku na aktivity plánované v následujícím kalendářním roce
- lze žádat každý rok

Podmínky splnění:

- podat řádně vyplněnou žádost
- formuláře žádosti jsou k dispozici na Magistrátu města Brna, Odbor životního prostředí

Plán navrhovaných akcí

Akce sezónní

Jaro

Řez ovocných dřevin
Pletení pomlázek
Pálení čarodějnic
Vinutí věnců s proutí, výroba košíků
Den Země

Léto

Den dětí
Sezonní projekt pro děti – Zasad a ochutnej, dotkni se přírody
Jednodenní stanování – přežití v přírodě
Zakončení prázdnin s ohněm

Podzim

Slavnosti jablek – koláče, povidla, ...
Halloween
Výroba krmítek

Zima

Krmení ptactva
Vánoční věnce
Adventní trhy

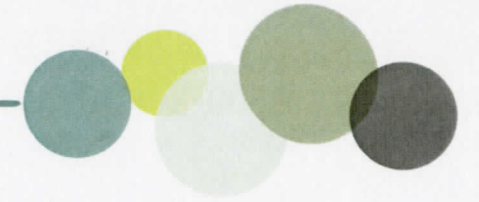

Akce pravidelně pořádané

Zeleninové festiválky – podle druhu dozrávání zeleniny během vegetace
(jaro – ředkvičky, kedlubny, listové saláty, podzim- dýňobraní – dlabání z dýní, polévky, koláče)
Broučkády – povídání o broučcích, sériové čtení 1 x za 14 dnů, tematické
Workshop – téma odpad – co patří a nepatří do kompostu
– téma zpracování ovoce a zeleniny
– vegetariánské pokrmy
Kurz pěstuj ekologicky – 1x za měsíc
Sériové čtení pod ořešákem – jednou týdně za dobrého počasí
Brigády – úpravy a stavby v zahrádce, valné hromady, pravidelné setkávání – schůze
Farmářské trhy
Fitmami - nyní populární - cvičení maminek na mateřské dovolené s dětmi
Fotokroužek a výstava fotografií

1. VIZUALIZACE - pohled na produkční záhony a květnatou louku

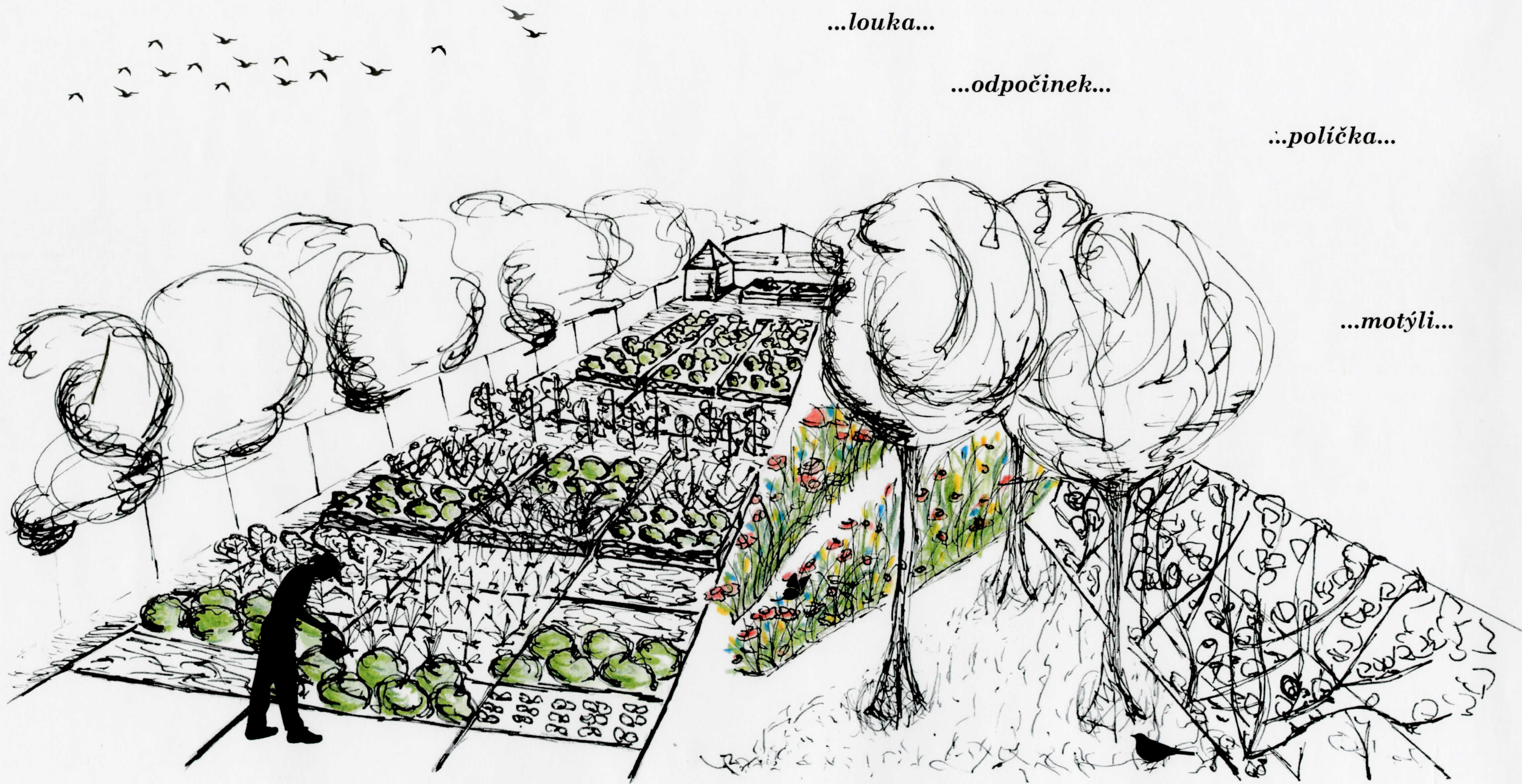
...zasad' a ochutnej...

...louka...

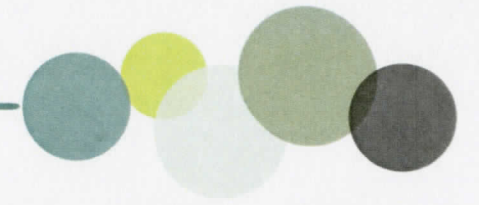
...odpočinek...

...polička...

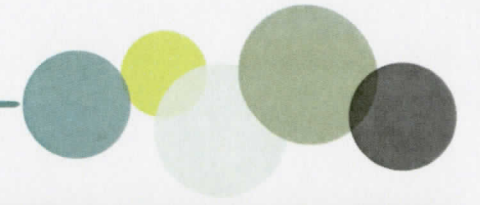
...motýli...

2. VIZUALIZACE - broukoviště

3. VIZUALIZACE - společenská část, ohniště

popis	m.j.	cena (Kč)	počet jednotek	cena celková (Kč)	možnost zhotovení svépomocí (Kč)
Úprava pozemku před založením políček					
Odstranění nevhodných dřevin s odstraněním pařezu do 100 m ² v rovině nebo na svahu do 1:5	m ²	19,7	108	2127,6	ANO
Odstranění ruderálního porostu přes 100 do 500 m ² v rovině nebo na svahu do 1:5	m ²	9,29	294	2731,26	ANO
Dodání substrátu na zasypaní jam a na úpravu plochy	m ³	350	14,4	5040	NE
Odvoz a uložení biologického odpadu na skládku	m ³	600	5	3000	NE
Plošná úprava terénu	m ²	20,3	294	5968,2	ANO
Dodání materiálu ke stavbě vyvýšených záhonů	ks	160	8	1280	NE
Zpracování materiálu z odstraněných dřevin	kg	15	160	2400	ANO
Zhotovení políček a vyvýšených záhonů	m ²	8,2	294	2410,8	ANO
Suché zídky					
Dodání kamene	kg	4,4	1700	7480	NE
Zhotovení zídek z kamene	kg	2,1	1700	3570	ANO
Výsadba nových dřevin, dosazení ovocných dřevin					
Dodání ovocných stromů	ks	140	10	1400	NE
Dodání ovocných keřů	ks	89	10	890	NE
Dodání <i>Fragaria vesca 'Rujana'</i> , balení 10 ks	ks	129	5	645	NE
Hloubení jamek pro vysazování rostlin v zemině tř. 1 až 4 bez výměny půdy v rovině nebo na svahu do 1:5	ks	31,8	20	636	ANO
Výsadba dřeviny s balem do předem vyhloubené jamky se zalitím v rovině nebo na svahu do 1:5	ks	37,3	20	746	ANO
Hnojení půdy nebo trávníku v rovině nebo na svahu do 1:5 umělým hnojivem s rozdělením k jednotlivým rostlinám	t	21300	0,0012	25,56	ANO
Dodání tabletového hnojiva Silvamix C balení 1kg (100 ks), (1tableta= 10 g, 20 tablet= 1 strom)	kg	140	1,2	168	NE
Ukotvení dřevin třemi kůly, délky přes 2 do 3m	ks	206	10	2060	ANO
Dodání kůlů o délce minimálně 3m pro nadzemí kotvení dřevin, průměr kůlů 100 mm	ks	105	30	3150	NE
Dodání půlených spojovacích příček včetně spojovacího materiálu	ks	11	30	330	NE
Dodání úvazků, bavleněný popruh šíře 4 cm, černé barvy	m	35	10	350	NE
Zhotovení závlahové mísy u soliterních dřevin v rovině nebo na svahu do 1:5, o průměru mísy přes 0,5 do 1 m	ks	15	10	150	ANO

Květnatá louka					
Pokosení trávníku při souvislé ploše do 1000 m ² lučního v rovině nebo ve svahu do 1:5	m ²	3,4	84	285,6	ANO
Sejmutí drnu tl. Do 100 mm, v jakékoli ploše	m ²	47,2	84	3964,8	ANO
Odvoz a uložení biologického odpadu	m ³	600	4	2400	NE
Dodání a rozprostření substrátu	m ³	350	4	1400	NE
Plošná úprava terénu	m ²	20,3	84	1705,2	ANO
Založení trávníku na půdě předem připravené plochy do 1000 m ² výsevem včetně utažení lučního v rovině nebo na svahu do 1:5	m ²	5,44	84	456,96	ANO
Dodání luční směsi- bal. na 180 m ²	ks	454	1	454	NE
Kompost					
Dodání dřeva na kompostér, bal. na 1 kompostér	ks	596,6	1	596,6	NE
Zhotovení kompostéru	ks	980	1	980	ANO
Nádrž na vodu					
Dodání nádrže na vodu, 1000l	ks	6166	1	6166	NE
Dodání čerpadlo kalové	ks	4199	1	4199	NE
Dodání hadice, 90 m, bal. 50 m	ks	659	2	1318	NE
Dodání rychlospojek	ks	14,52	2	29,04	NE
Dodání generátoru	ks	9990	1	9990	NE
Vrbové domečky					
Dodání vrbového proutí	kg	42	100	4200	NE
Zhotovení vrbových domečků	m ²	8,9	10	89	NE
Broukoviště					
Zhotovení broukoviště	m ²	9,8	10	98	NE
Dodání dřeva z odstraněných stromů	m ³	0	20	0	ANO
Dodání dřevěného brouka	ks	3000	1	3000	NE
Mobiliář					
Dodání lavičky	ks	1898	6	11388	NE
Instalace mobiliáře	ks	4,5	6	27	ANO
CELKEM				99 306 Kč	69 061 Kč

